

Regős Mátyás

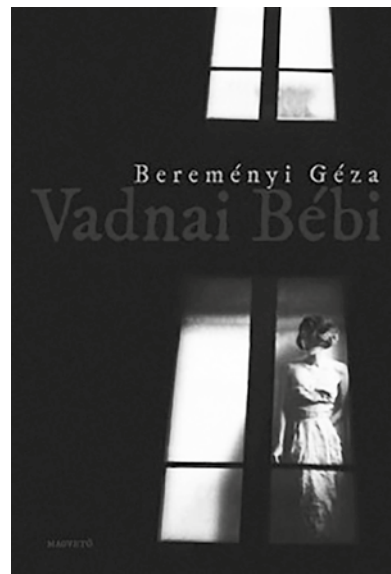
Beszélő óriások között

A nő, aki nélkül nem lehet élni, akit sem megkapni, sem pedig elengedni nem tudunk, aki kikaparja, elhagyja, máskor az égő városon át is visszaszerzi gyermekét, aki sohasem öregszik meg, aki mindig csak játszik, ugye, véresen komolyan, a nő, aki elcsavarja a fejünk. Aki nőnek túl gyerek, asszonymnak kacér, anyának örült, ringyónak angyal. Aki egynek sok, többnek pedig kevés.

Két nő ugrik be. Adriani Alisz (Ottlik Géza: *Hajnali háztetők*) és a Vadnai bébi. Alisz, akit muszáj szeretni, „átvihetnének Lellére, Bébé”, „most maradjon nálunk egy kicsit, Bébé”, aztán meg a nagy semmi. „Ali, ó, Ali...” Aki kacérságával kizsarolja férjéből a legkedvesebb, legnagyobb és életveszélyes mutatványt, de mivel (többek közt) éppen ő az ok, másrészt pedig éppen a házigazdával bezárkózva abszintozik, lemarad róla. Alisz és Bébi is *valami mást* keres, mindig mindenről lemaradnak, gyermeki, önző és egzotikus álmaik keserű vénasszonyokká fonnyasztják őket. De fiatalon szépek, zsarolók, felelőtlenek. Bébi „Budapest szépe”, akit felvilágosult úri szülei új felfogásban neveltek (pedig ekkorra a szülők már kimentek a divatból), elnézték, sőt, támogatták kamaszkori szexuális játékait, aki a Moulin Rouge-ban nagyjelenetet rendez, elvesse-e gyermekét, ha nem, ki nevelje fel, közben mindvégig tisztázott tény, a magzatot ki kell kaparni. Dr. Szemző (Bébi aktuális partnerének mostohatestvére) el is végzi a beavatkozást, de Bébi életében először szerelmes lesz, úgy dönt, a Vadnai bébi most szerelmes. Bébi sorsa véglegesen eldőlt, mindenkit és mindent feláldozva indul Szemző felé, miközben a Moulin Rouge világháborúvá, az újabb magzat eszközzé, a szerelem gyűlöletté válik. Bébi csak „ferdén, kiszámíthatatlanul, öngyilkos módon tud boldog lenni.”

Az apa, aki egészen hülyének néz, akit nem érdeklünk, akinek sikerünk bukás, ugyanis legfőbb erényünk az ereinkben csorog, aki nagydumás örült, és lumpen, magatehetetlen fasz, aki jelenetté, álságos performanszá silányítja az életünk, aki kibújik a bőrből, ha meglát, hoztál-e bort, fiam, de úgy szökünk el a közeléből, hogy Isten se talál meg. Aki érdeklődést színlelve összeroskad könyvünk megjelenése hallatán, majd leplezetlenül hozza fel saját műveit, mert az aztán valami. Az más, mi nem értjük az egészséget.

Az egyik Zsámboky Gyula (Mándy Iván: *Mi az, öreg?*), Apa, aki tönkreteszi Anyát, akinek semmi nem elég jó, mert neki semmi nem sikerült. És nekünk éppen nyeresre állnak dolgaink, szerényen, de felfelé ível pályánk, némi pénzhez jutunk, életünk rendeződni látszik. „De hogy tévét vett...! Még csak egy autó hiányzik. [...] El fog hülyülni, teljesen el fog hülyülni.” Sikerünk csak azzal állhat összefüggésben, hogy Apa Andersent olvasott fel gyerekkorunkban. Lelkünkre köti, szerkesztőnknek mutassuk csak meg verseit, ahhoz hozzáértő szemre van szükség. „Mi az, öreg?” – kérdezi, és nem hagy nyugtot, hogy csak úgy egy kicsit bármit, mondjuk bambán készüljünk egy hosszabb lélegzetűre... A másik Dobrovics apja (Bereményi: *Vadnai bébi*), akihez bort kell vinni, mert józanul szárnyal a képzelete, s csak részegen lehet vele tárgyalni, aki so-

ÚJ OLVASÓ

sem tud elégszer biztosítani arról, mennyi mindent köszönhetünk neki pőre létünkön kívül. Akihez csak feljárunk, mert mégiscsak az apánk, de ha nem az lenne, végül is pofás ívocimbora ironikus hangvételű éjszakákhoz. Beszél, de nem értjük már mit mond, minden hangzója, rezgése annyit tesz, fiam, öreg, én beszélek. Én beszélek. És ilyen még a nem létező apa, a Vetró (Bereményi: *Magyar Copperfield*), akinek elvisszük friss kötetünket, erre követeli a feleségétől a verseit, na, azokat olvassuk el. És szegény feleség: „értsd meg, nem láttam, nem mutattál semmit, neked nincs és nem is volt semmiféled, versed meg pláne nem, apu drága.” Közben a kötetet véletlenül leverik, felvesszük, zsebünkbe süllyesztjük.

A barát, aki a bolondok papja, akiről úgy hisszük, mágiikus képességekkel bír, akivel nem lehet találkozni, de ha eleget gondolunk rá, megjelenik, akit megidézzük, akivé nagy titkon mind lenni vágyunk, akit, ha nézünk, nem ismerőst, de magát az embert látjuk, és akit végző soron csak segíteni és sajnálni lehet.

Alisz férje, Halász Péter. Karácsonyi Lili szerelme. Aki biztosan nem látott semmit az ablakból, hiszen a falhoz volt szorítva arca, nehogy leessen, de elhiszük neki a lenyűgöző látomást, ami „alapjában semmitmondó kép, piszkos falak, tetők cikkcakkja”, és nem jelent semmit, mégis a világot magyarázza meg. Aki nem hajlandó lefesteni a képet, „nekem elég, hogy láttam.” Aztán a szent örült, Neal Cassady (Jack Kerouac: *Úton*), aki keresztülvágtat Amerikán, aki az apját keresi, aki nem ír le semmit, mert műfaja az élet, a performansz, a belső lángolás. Nemzedéke legnagyobbja, mégsem tudni róla semmit, megfagyott amerikai síneken. És Doxa, akire mindannyian vágyunk, aki erőteljesebb nyomást helyez ránk, mint felettes énünk, aki tükör a létezéshez, látnok, költő, próféta, de soha nem ír le semmit. Akinek a Vénpicsa az anyja (igen, a drága Bébi), akivel durván bánik, de ha megszabadul az Andrássy úti lakás szorításából buddhai, jézusi hírnökké válik. Aki megment a szocialista rendőrségtől, a *fejek* gúnyolódásától, aki végül megtalálja az apját, de akkorra már mindegy, nem érdekes az egész. Bolondokházába jut, ápolt és ápoló, kapocs a kint és a bent, a fent és a lent között. A mester, az okos ember, a nagy testvér, aki beavat, aki jól tudja, nem attól leszünk írók, mert jó műveket csinálunk, éppen fordítva, ami még nagyobb felelősség. Aki meglátja azt, ami ott van bennünk, pedig ki hitte volna, aki sínre rak, felszentel, aztán otthagya, emigrál, elpusztul.

Seymour (J.D. Salinger: *Seymour: Bemutató*) elégedetlen velünk, mert tudja, hogy nagyon jó írás lehetne *ebből*. Elmagyarázza, nem a teljesítményünk tesz

azzá, akik vagyunk, így csak az elesett és világi emberek gondolkodnak. Küldetésünk van, te pedig író vagy, Buddy Glass, és a *végén* csak két kérdést fognak feltenni neked. „Valóban feljött minden csillagod? Valóban mindent megtettél, hogy a szívedet írd ki?” Ajváz (Bereményi: *Vadnai bébi*) pedig – miután megmutatta szédítő, titokzatos novelláit Dobrovicsnak – egyszerűen megmondja, „gondolom, írnod kéne, olyan vagy.” Térdére ülteti Dobrovicsot, hintáztatja, négyet előre, négyet hátra, dúdol valamit, aztán befejezi. „Jó, felállhatsz. Mostantól író vagy. Látod? Az írógépen hat üres leütés egy bekezdés. Így állítsd be a sorközöket. Szerezz egy írógépet magadnak.” Seymour rövidesen meghal, Ajváz pedig elhagyja az országot, hogy eltűnjön New Yorkban.

És én, aki figyelek, aki nem tudja, mi lesz, aki be vagyok szarva, akivel csak úgy történnek a dolgok, aki láthatatlan vagyok, de az egyetlen látó, mert mindent elmesélem, aki már nem tudja, hülyének tette magát, vagy valóban hülye, akinek esélye sincsen megszólalni a színpadon, mert a donjuanok, a fejek, a szentek, az apák, anyák és primadonnák sokkal erősebbek.

Dobrovics „terveket készített Doxáról mint írásbeli témáról a mosókonyhában. A tüzessége felől indított.” Végül megszületik a Doxa-történet, habár néhol lyukas a valóság szövete, így Dobrovics „csak valószínűsíteni tudott.” Doxa főszerepét kisajátította anyja, a Vadnai Bébi, hozva magával abortuszt, háborút, szerelmi gyűlöletet. Persze, a szocializmus, de még a második világháború is mellékes, esetleges, ócska díszlet a beszélő óriások mögött. Dobrovics „végül is ráébredt, hogy az ő ismerősei nem helyezhetők bele az emberiség történelmébe. Legfeljebb odatévedtek.” Végül persze mi is rájövünk, hiába Bébi nyomulása, Doxa verbális látomásköltészete, a huszadik század csúcsirodalmában gyökerező archetipikus karakterek bődületes ereje, Dobrovics a lényeg. Dobrovics pedig az esőben áll, ami „olyan gömb, amelynek középpontja mindenütt, kerülete sehol sem található, miként Istennek.” Mi pedig így állunk a regényben, három időszik, meg a beszélő óriások között, vajon hol a középpont. „Újabb hullám. Alulról, közben egyfolytában zuhogva felülről is.”

(Bereményi Géza: *Vadnai bébi*, Magvető, 2013)